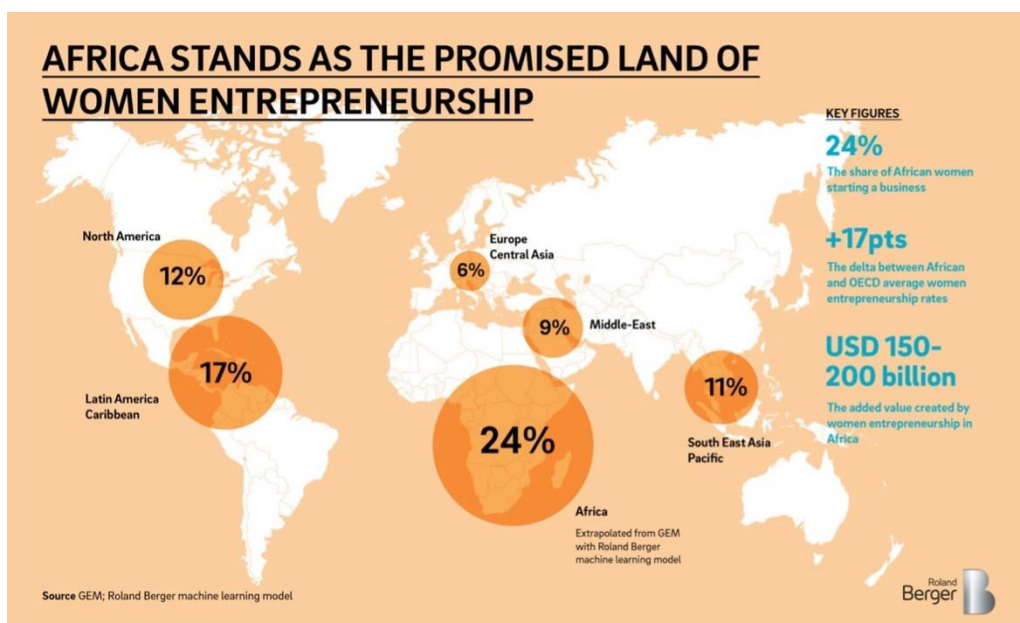

Inklusiewe besigheidsomgewings nodig om talente en bydraes van Afrika se vrou-entrepreneurs te benut

Mamello Amelia Nchake*

Die afgelope aantal jare is vroue in Afrika al hoe meer erken as deurslaggewende aandrywers van inklusiewe ekonomiese groei en ontwikkeling danksy hulle deelname aan entrepreneurskap en sake-ondernemings. Volgens die [Wêreld- Ekonomiese Forum](#) is ongeveer 24% van vroue in Afrika suid van die Sahara betrokke by entrepreneursaktiwiteite, die hoogste proporsie ter wêreld (sien Fig. 1 hieronder). 'n Verslag van 2018 deur die Wêreldbankgroep se Jobs Group toon dat sommige vroue entrepreneurs is, terwyl sommige ondernemings in verskeie sektore begin en bestuur, hoofsaaklik in die landbou, kleinhandel, tegnologie en dienste wat ekonomiese aktiwiteite aandryf en ordentlike werk verskaf.

Beperkings en uitdagings

Ondanks die belangrike rol wat hulle in ontwikkeling speel, is besighede in Afrika wat deur vroue besit word geneig om ekonomies swakker te presteer, kleiner te wees, minder eksterne finansiering te gebruik, minder winsgewend te wees, stadiger te groei en hoër sluitingsyfers te hê. Bewyse toon dat ondernemings in vroulike besit maandelikse winste behaal wat gemiddeld 38% laer is as dié van ondernemings in manlike besit. Suid-Afrika is een van slegs 12 ekonomieë waar [vroue se entrepreneuriese aktiwiteitsyfers toegeneem het](#), met 11,1% van vroue van werkende ouderdom wat by vroeë stadium- entrepreneuriese aktiwiteite betrokke is (teenoor 10,2% in 2020), vergeleke met 11,7% vir mans (op van 11,4% in 2020).

Dit is grootliks te wyte aan verskeie ontwikkelingsuitdagings wat vroue in die sakewêreld in Afrika die hoof moet bied. Dit sluit in beperkte toegang tot produktiewe hulpbronne soos finansies, grond en ander ekonomiese hulpbronne; kulturele en sosiale hindernisse; onvoldoende infrastruktuur; gebrek aan toegang tot markte en netwerke; en wetlike en

regulatoriese beperkings. Toegang tot finansiering bly 'n beduidende hindernis vir vroue-entrepreneurs in Afrika. Hulle sukkel dikwels om krediet, lenings of beleggingskapitaal te bekom weens faktore soos kollaterale vereistes, diskriminerende uitleenpraktyke en beperkte finansiële geletterdheid. Bekostigbare finansiering het sedertdien selfs meer beperk geword omdat dit ná die Covid-19-pandemie, wat groot ekonomiese nood in Afrika suid van die Sahara veroorsaak het, [met \\$115 miljard se uitsetverliese en meer as 3%-inkrimping in BBP](#).

Vroue-entrepreneurs in Afrika beskik oor die algemeen nie die nodige [vaardighede, kennis en inligting](#) wat nodig is om 'n besigheid te bou, groei en onderhou nie. Beperkte toegang tot entrepreneurskapsopleiding, tegniese vaardighede en kennis van sakebestuur belemmer vroue se vermoë om te innoveer, mee te ding en groei in hul ondernemings te beplan.

Vroulike entrepreneurs in baie dele van Afrika moet ook [kulturele en sosiale struikelblokke](#) oorkom. Diepgewortelde kulturele norme en samelewingsverwagtinge beperk dikwels vroue se deelname aan sakebedrywighede. Tradisionele geslagsrolle, gesinsverantwoordelikhede en sosiale norme kan vroue se mobiliteit, outonome besluitneming en toegang tot besigheidsnetwerke en -geleenthede beperk. Die samelewingsnorm dat mans broodwinners en vroue huishoudelike versorgers is, is algemeen oor kulture en rasse in Afrika heen en belemmer die erkenning van vroue se rol deur die samelewing.

Ontsluiting van geleenthede vir vroulike entrepreneurs

Op [Internasionale Vrouedag](#) (8 Maart) moet ons weer beklemtoon dat vrouebemagtiging in besigheid noodsaaklik is om Afrika se ekonomiese potensiaal te ontsluit en volhoubare ontwikkeling te bewerkstellig. Deur wette en regulasies wat geslagsgelykheid bevorder, vroue se eiendomsreg te beskerm en diskriminerende praktyke in die sakeomgewing uit te skakel en wette en regulasies toe te pas, kan vroue-entrepreneurs hul potensiaal maksimeer deur die bestaande geleenthede te benut. Die vereenvoudiging van besigheidsregistrasieprosesse, die versekering van gelyke toegang tot grond- en eiendomsbesit en die toepassing van arbeidswette wat vroue se regte beskerm, is noodsaaklike stappe om 'n bemagtigende omgewing vir vroue in besigheid te skep.

Die benutting van tegnologie en innovasie kan geleenthede vir vroue-entrepreneurs in Afrika ontsluit, wat hulle in staat stel om tradisionele hindernisse te oorkom en nuwe kliënte te bereik. Inisiatiewe soos digitale platforms, e-handel, mobiele bankdienste en fintech-oplossings kan vroue se toegang tot finansies, markte en inligting verbeter. Om hierdie geleenthede te benut, sal dit van deurslaggewende belang wees dat Afrika-lande beleggings prioritiseer in onderwys, beroepsopleiding en vaardigheidsontwikkelingsprogramme wat vroue bemagtig met die kennis en vermoëns wat nodig is om suksesvol in die moderne sakewêreld te wees.

Die [Afrika- Kontinentale Vryhandelsgebied](#) (AfCFTA) hou reuse potensiaal in om vroulike entrepreneurs te bemagtig en ekonomiese groei oor die hele vasteland te bevorder. Deur handelsversperrings te verminder en intra-Afrika-handel te fasiliteer, skep die AfCFTA

geleentheid vir vroue om meer aktief aan die streekseksonomie deel te neem en die waardeketting van verskeie sektore te bestyg.

Die AfCFTA het ten doel om die koste van handel te verminder deur tariewe uit te skakel, doeaneprosedures te stroomlyn, handelsregulasies tussen Afrika-lande te koördineer en dit vir vroue-entrepreneurs makliker en meer bekostigbaar te maak om by oorgrens-handel betrokke te raak en toegang tot nuwe markte vir hul produkte en dienste te kry.

Vroue-entrepreneurs kan geleentheid aangryp wat deur die AfCFTA gebied word om die waardeketting in verskeie sektore van die ekonomie te bestyg. Deur die uitgebreide marktoegang en verminderde handelshindernisse te benut, kan vroue betrokke raak by aktiwiteite van hoër waarde soos bemarking, verwerking, verspreiding en nywerheidsprosesse. Hierdie verskuiwing na aktiwiteite met toegevoegde waarde stel vroue in staat om hul mededingendheid, produktiwiteit en winsgewendheid in die streekmark te verhoog.

Die AfCFTA bied 'n platform vir die bevordering van onderrig in wetenskap, tegnologie, ingenieurswese en wiskunde (STEM) en industriële ontwikkeling onder vroulike entrepreneurs. Deur tegnologie-oordrag, kennisdeling en samewerking oor grense heen te fasiliteer, stel die AfCFTA vroue in staat om die krag van innovasie en tegnologie te benut om industrialisasie en ekonomiese groei te bevorder. Vroue kan 'n deurslaggewende rol speel in STEM-verwante bedrywe, insluitende vervaardiging, ingenieurswese en digitale tegnologie, wat tot werkskepping, vaardigheidsontwikkeling en innovasie op die vasteland bydra.

Oor die algemeen gaan die bemagtiging van vroue in besigheid in Afrika nie net oor sosiale geregtigheid nie, maar is dit ook 'n ekonomiese noodsaaklikheid. Deur die uitdagings aan te pak wat vroue-entrepreneurs die hoof moet bied en beleidsoplossings te implementeer om geslagsgelykheid, finansiële insluiting en entrepreneurskapsontwikkeling te bevorder, kan Afrika-regerings 'n meer inklusiewe en dinamiese besigheidsomgewing skep waar die talente en bydraes van vroue gebruik word om ekonomiese groei en welvaart te bevorder. Die bemagtiging van vroue-entrepreneurs deur die AfCFTA strook ook met die armoedeverminderingdoelwitte wat in die Afrika-unie se [Agenda 2063](#) en die Verenigde Nasies se [Agenda 2030 vir Volhoubare Ontwikkeling](#) uiteengesit is.

*Dr Mamello Amelia Nchake is 'n senior dosent in die Departement Ekonomie aan die Universiteit Stellenbosch.